

GEBELİKTE COVID 19 YÖNETİMİ VE HEMŞİRENİN ROLLERİ

3. BÖLÜM

Tuğba ÖZTÜRK¹

Nigar ÇELİK²

Fatma BAŞAR³

Giriş

Covid 19 hastalığı Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart tarihinde dünyada pandemi olarak ilan edilmiştir (WHO, 2020b). DSÖ verilerine göre dünyada 20 Aralık tarihinde vaka 75.098.369 ve 1.680.339 ölüm bildirilmiştir (WHO, 2020c). Ülkemizde ise 20 Aralık tarihinde ise toplam vaka sayısı 2.024.601 olup ölüm 18.097 tespit edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020a). Hastalığın genellikle damlacık yoluyla ve iki metreye yakın mesafede insandan insana bulaştığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte öksürerek ve hapşırarak dağılan damlacıklarla diğer bireylere bulaşmaktadır.

Gebelik dönemi kadınların, viral enfeksiyonlardan dolayı respiratuar komplikasyonlara yatkın hale geldikleri fizyolojik bir durumdur. Gebe kadınlar, vücudundaki fizyolojik değişiklikler nedeniyle solunum yolu enfeksiyonlarına yatkın hale gelmekte ve hastalıkları şiddetli geçirme riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle gebelikte viral enfeksiyonlar anne ve bebeğin sağlığını olumsuz etkileyebileceği için önemlidir (Siston & ark., 2010 & Liang & Acharya, 2020). Literatüre baktığımızda 2009 yılında gebelerin influenza alt tipi olan H1N1 vi-

¹ Öğr. Gör. Tuğba Öztürk, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Doğum, Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD. tugba.ozturk@ksbu.edu.tr ORCID: 0000-0002-8639-5693

² Dr. Öğr. Üyesi Nigar Çelik, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Doğum, Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD. nigar.celik@ksbu.edu.tr ORCID: 0000-0003-4126-0362

³ Doç. Dr. Fatma Başar, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Doğum, Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği AD. fatma.basar@ksbu.edu.tr ORCID: 0000-0003-4288-9111

kadınlar daha yakından takip edilmeli, psikososyal destek sağlanarak hemşirelik bakımı verilmelidir. Gebelikte Covid 19 yönetiminde hemşirelere düşen görevlerin en nitelikli şekilde yapılması gelişebilecek maternal fetal komplikasyonlara karşı tedbirli olmak açısından önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- ACOG (2020). *Novel coronavirus 2019*. (23/09/2020 tarihinde <https://www.acog.org> adresinden ulaşılmıştır).
- Aslan K., Uncu. G. (2020). COVID-19 Gebelik ve Laktasyon. Heper C.(ed). *Multidisipliner COVID-19*. Bursa Tabip Odası Sürekli Tıp Eğitimi Pandemi Kitabı. Temmuz, 2020, 497-506.
- Berghella V. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): pregnancy issues. Literature review current through: Apr 2020. | This topic last updated: May 8, 2020. (21/09/2020 tarihinde <https://www.uptodate.com/> adresinden ulaşılmıştır).
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)(2020). COVID-19 Gebelik ve annelik bakım hizmetlerine ilişkin teknik bilgi notu paketi. (20/09/2020 tarihinde https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub/pdf/unfpa_covid19_gebelik_ve_anne_bakim_hizmetleri_turkce.pdf. adresinden ulaşılmıştır).
- Breslin, N., Baptiste, C., Gyamfi-Bannerman, C., Miller, R., Martinez, R., Bernstein, K., Ring, L., Landau, R., Purisch, S., Friedman, A. M., Fuchs, K., Sutton, D., Andrikopoulou, M., Rupley, D., Sheen, J. J., Aubey, J., Zork, N., Moroz, L., Mourad, M., Wapner, R., ... Goffman, D. (2020). Coronavirus disease 2019 infection among asymptomatic and symptomatic pregnant women: two weeks of confirmed presentations to an affiliated pair of New York City hospitals. *American journal of obstetrics & gynecology MFM*, 2(2), 100118. Doi:10.1016/j.ajogmf.2020.100118.
- Calpınici P., Uzunkaya Öztoprak P., Akbay Kısa A. S. (2020). Gebelik, Doğum Ve Doğum Sonu Dönemde Yeni Koronavirüs Enfeksiyonunun (Covid-19) Yönetimi Ve Hemşirenin Rolü, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal Of International Social Research, 13,71 .
- Capanna F, Haydar A, McCarey C, Bernini Carri E, Bartha Rasero J, Tsibizova V Et al. (2020). Preparing an obstetric unit in the heart of the epidemic strike of COVID-19: quick reorganization tips. *J Matern Fetal Neonatal Med*, 1-7.Doi:10.1080/14767058.2020.1749258.
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2020)Pregnancy, Breastfeeding, and Caring for Newborns (20/09/2020 tarihinde <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/pregnancy-breastfeeding.html> adresinden ulaşılmıştır).
- Chen N., Zhou M., Dong X., Qu J., Gong F., Han Y., ... Zhang L. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: A descriptive study. *The Lancet*, 395(10223), 507–513. Doi:10.1016/S0140-6736(20)30211-7
- Çağlar, M., Yeşiltepe Oskay, Ü. (2020). COVID-19 Pandemisi sürecinde gebelik ve doğum yönetimi. SBÜ Hemşirelik Dergisi, 2(2), 99-104.

- D. Di Mascio, A. Khalil, G. Saccone, et al. (2020). Outcome of coronavirus spectrum infections (SARS, MERS, COVID-19) during pregnancy: a systematic review and meta-analysis. *Am J Obstet Gynecol MFM*, 2 p. 100107.
- Desdicioğlu R. & Yavuz A. F. (2020). COVID- 19 ve Gebelik. *Ankara Med J*,(2),482-487. Doi:10.5505/amj.2020.74318.
- Guan W. J., Ni Z. Y., Hu Y., Liang W. H., Ou C. Q., He J. X., ... Zhong N. S. (2020). Clinical characteristics of coronavirus disease 2019 in China. *The New England Journal of Medicine*. Advance online publication. Doi:10.1056/NEJMoa2002032.
- Güngör Uğurlucan F&Saraç Sivriköz T. (2020). COVID19 pandemisinde gebeler ve kadın. Önal AE, editör. Halk Sağlığı ve COVID-19. 1. Baskı. Ankara: *Türkiye Klinikleri*, p.85-97.
- Huang C., Wang Y., Li X., Ren L., Zhao J., Hu Y., ... Cao B. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet*, 395(10223), 497–506. Doi: 10.1016/S0140-6736(20)30183-5.
- Kırca N. & Öngen M.(2020). Koronavirüs Hastalığı 2019 (COVID-19)'un Gebelik ve Yenidoğana Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımı. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*. Doi: 10.5336/nurses.2020-76364.
- Liang H & Acharya G. (2020). Novel corona virus disease (COVID-19) in pregnancy: What clinical recommendations to follow? *Acta Obstet Gynecol Scand.*, 99, 439- 442.
- McIntosh, K. (2020). Coronovirus disease 2019 (COVID-19). In: Uptodate Hirsch CH, Bloom H(ed),UpToDaTe 2020.
- Özcan H., Elkoca A., Yalçın Ö. (2020).COVID-19 Enfeksiyonu ve Gebelik Üzerindeki Etkileri COVID-19 Infection and Its Effects on Pregnancy. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, Ocak 2020; Cilt 25, Ek Sayı 1.
- McLean Pirkle C. (2020). Evidence based care for pregnant women with covid-19. *BMJ* 2020, 370, m3510.Do:10.1136/bmj.m3510 .
- Poon LC, Yang H, Kapur A, Melamed N, Dao B, Divakar H et al. (2020a). Global interim guidance on coronavirus disease 2019 (COVID19) during pregnancy and puerperium from FIGO and allied partners: Information for healthcare professionals. *Int J Gynecol Obstet*, 149,273-286, Doi:10.1002/ijgo.13156.
- Poon LC, Yang H, Lee JC, Copel JA, Leung TY, Zhang Y et al. (2020b). ISUOG Interim Guidance on 2019 novel coronavirus infection during pregnancy and puerperium: information for healthcare professionals. *Ultrasound Obstet Gynecol*, 55,700-708, Doi:10.1002/uog.22013.
- Qiancheng X, Jian S, Lingling P, Lei H, Xiaogan J, Weihua L et al. (2020). The sixth batch of Anhui medical team aiding Wuhan for COVID-19, Coronavirus disease 2019 in pregnancy, *International Journal of Infectious Diseases*.. Doi: 10.1016/ j.ijid.2020.04.065.
- Rasmussen, S. A., Smulian, J. C., Lednický, J. A., Wen, T. S., & Jamieson, D. J. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) and pregnancy: what obstetricians need to know. *American journal of obstetrics and gynecology*, 222(5), 415–426. Doi:10.1016/ j.ajog. 2020.02.017.
- Royal College of Obstetricians & Gynecologists (RCOG). (2020). Coronavirus (COVID-19) infection in pregnancy information for healthcare professionals. (21/09/2020 tarihinde [https:// www.rcog.org.uk/coronavirus-pregnancy_adresinden_ulaşilmiştir](https://www.rcog.org.uk/coronavirus-pregnancy_adresinden_ulaşilmiştir).)

- Schwartz DA, Graham AL. (2020). Potential maternal and infant outcomes from (Wuhan) coronavirus 2019-ncov infecting pregnant women: lessons from SARS, MERS, and other human coronavirus infections. *Viruses*, 12(2),194.
- Siston AM, Rasmussen SA, Honein MA, et al. (2010). Pandemic 2009 Influenza A(H1N1) Virus Illness Among Pregnant Women in the United States. *JAMA*,303 (15), 1517–1525. Doi: 10.1001/ jama.2010.
- Sutton, D., Fuchs, K., D'Alton, M., & Goffman, D. (2020). Universal Screening for SARS-CoV-2 in Women Admitted for Delivery. *The New England journal of medicine*, 382(22), 2163–2164. Doi:10.1056/NEJMc2009316.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020a). Covid-19 Bilgilendirme Sayfası. (28/10/2020 tarihinde [https:// covid19. saglik.gov.tr/](https://covid19.saglik.gov.tr/) adresinden ulaşılmıştır.)
- TC Sağlık Bakanlığı (2020b). TC Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi. Ankara;13.04.2020.(16.09.2020 tarihinde [https://covid19 bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf?type=file](https://covid19.bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf?type=file) adresinden ulaşılmıştır.)
- THD (2020). COVID-19 Hemşire Eğitim Rehberi ve Bakım Algoritmaları. (15.09.2020 tarihinde <https://www.thder.org.tr/uploads/files/thd-covid-2020-2.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
- TPD: Gebelik ve Covid-19 Hakkında Türk Perinatoloji Derneği Görüşü. (2020). (15.09.2020 tarihinde <http://www.perinatoloji.org.tr/gebelik-dogum-ve-lohusalik-doneminde-yeni-koronavirus-enfeksiyonu-2019-covid-19-hakkinda-turk-perinatoloji-dernegi-gorusu> adresinden ulaşılmıştır.)
- World Health Organization, (2020a). Clinical management of severe acute respiratory infection (SARI) when COVID-19 disease is suspected: *Interim guidance 13 March 2020*. World Health Organization,2020.(15/09/2020tarihinde<https://apps.who.int/iris/handle/10665/331446> adresinden ulaşılmıştır.)
- WHO, (2020b). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19-11 March2020.WorldHealth Organization, 2020. (15/09/2020 tarihinde <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> adresinden ulaşılmıştır.)
- WHO, (2020c). Novel Coronavirüs Disease 2019(COVID 19). (15/09/2020 tarihinde <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> adresinden ulaşılmıştır.)
- Yang Z, Wang M, Zhu Z, Liu Y (2020): Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and pregnancy: a systematic review, *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*. Doi: 10.1080/14767058.2020.1759541.